

Pohraničí a přeshraniční spolupráce
– Hranice, pohraničí

Cvičení 25.9.2017

ÚVODNÍ INFORMACE

Náplň cvičení – práce s textem, diskuze, práce na vybraném regionu

Zápočet:

1. na základě práce v hodinách + zadaných úkolů
2. zpracování vybraného regionu
3. max. 1 neomluvená absence

PŘÍBĚHY ŽELEZNÉ OPONY

<https://www.youtube.com/watch?v=GgQ-QCMhXgI>

ZANIKLÉ OBCE

<http://www.zanikleobce.cz/>

HRANICE A POHRANIČNÍ PROSTOR

- Milníky: 1938, 1939, 1945, 1948, 1968, 1989, 2004
- rozdílné státy + rozdílné politické, společenské a hospodářské systémy

„hranice není v žádném případě konstantní, nýbrž výrazně variabilní historicky determinovaná kategorie, a že napomáhá spoluutvářet a ukotvovat vlastní regionální, národní, kulturní i etnickou identitu a je významným prostředkem k rozlišování mezi „my“ (resp. já) a „oni“ (Novotný, 2007).

- Hranice – důsledky hranice – fascinace něčím, co není vidět jako předmět zkoumání, vidíme pouze důsledky
- Hranice – ČR-Bavorsko; ČR-Rakousko, ČR-Polsko, ČR-Slovensko
- Hranice jako čára (státotvorný proces raného novověku), hranice jako teritorium (16. a 17. století)

DO ROKU 1945

Jarmila, 71, Tachovsko:

„... tady ta hranice historicky před válkou víceméně byla taková uvolněná, protože tady byli Němci a tam byli Němci“

Ferdinand, 85, Tachovsko:

„No a teď ve třiatřicátém, čtyřiatřicátém roce začal Hitler stavět dálnice. A to víte, to bylo akorát sousto. To byla naše chyba, že jsme pustili ty naše lidi k nim do práce. To víte, tak se dělalo za marky, docela si dobře vydělali a tady dostali deset korun na týden. V sobotu v poledne přišli všichni zpátky z rajchu.“

1945-1989

„za drátem“, „za plotem“, „uzavřený a protkaný“, „bavorský s prominutím podělaný příhraničí, kde chcípnul pes a kde 40 let nebylo vůbec nic“

Kamil, 68, Klatovsko:

„... dostali jsme čtyři kilometry hranic na krk, byly tam dráty, drátěnej zátaras, elektrika, miny v tom, šedesát vojáků základáků a byli jsme tam tři z povolání, ... a deset let jsem takhle strávil na čáře..., ale malérů bylo hodně, různě, zejména, protože tam bylo vysoký napětí v těch drátech a řada lidí, dneska to člověk vidí jasně, prostě zbytečně přišla vo život, péesáků i civilů.“

Linda, 38, Klatovsko:

„Řekla bych, že nemůžu posoudit, dneska už asi ne, určitě to byl rozdíl před tím rokem 89, když tu bylo hraniční pásmo a na spoustu míst se nemohlo, ale dneska už si myslím, že to nemá vliv.“

1945-1989

Nová pohraniční identita – posilování prostřednictvím nových jmen obcí (českých)

Likvidace sídel v pohraničí – kritérium – hraniční poloha (osídlené i neosídlené)

- Historické, sakrální stavby

budování železné opony – cílem i druhé strany, kde se vyskytovala ideologicky zabarvená konfrontace vůči Východu

noví příchozí – nové zvyky, odlišný styl života (Rumuni, Bulhaři, Slováci, ...)

poválečná výměna obyvatelstva – zanikl efekt bilingválnosti

vnímání velkých historickým mezníků – chápání v lokálních souvislostech: těžba uranu, vytvoření zemědělského statku, založení

1968

60. léta – uvolnění

Nová Ústava

Chalupaření

Studie územního rozvoje – Aš

Hana, 72, Tachovsko:

„68 nás přijeli v noci okupovat vojáci z NDR, ale museli vycouvat, protože je lidi vnímali špatně. Potom tu byli Rusové a všichni říkali, že je to blbost, že sem lezou. Když pak začal vládnout Husák, tak to začalo být krutý. Začaly prověrky, všichni se vás ptali, leckdo byl z funkce odtraněn. Dokonce to odskákal i místní tajemník KSČ. Šel pak do sklepa dělat železáře.“

PO ROCE 1989

Vendelín, 48, Chebsko:

„Tady nebyla jazyková bariéra. Ta tu teď je, jsme tu my a musíme ty kontakty navázat a kooperovat jinak než před válkou, protože tady už žádnéj Egerland (něm. Chebsko) není a nebude.“

Daniel, 41, Chebsko:

„My tady za těch posledních 40 let byli vždycky otočený na Východ, takže mi to přijde přirozený, že tady ta hranice je. Zase teď už je to přeci jen něco jiného. Když tady ve městě jdu třeba nakoupit, tak tu hranici nevnímám.“

OTÁZKY?

Jak se změnil pohled na hranice od středověku – poloha ČR – okolo hory – propustnost x nepropustnost

Když se jede na Slovensko – vnímáte hranici?

Označil by obyvatel žijící v pohraničí místo svého bydliště jako pohraničí? Není to označení teoretiků z centra?

Jak moc vnímají obyvatelé hranice ve své blízkosti v současné době?

Jak moc důležité je umět určitý jev pojmenovat? Dát mu nálepku?

Jaký vliv má hranice na vnímání „žitého prostoru“?

...?

CV. 1 – REGIONÁLNÍ IDENTITA

- přečíst text vložený do studijních materiálů (str. 85 – 94)
- udělat si poznámky, na příští hodině budeme text rozebírat
- Cca půl až 1 A4 (max.) napsat jakým způsobem se vytvořila, utváří vaše regionální identita?
 - Odevzdat do neděle 1.10. do 23:59

ZDROJE

Národní park Podyjí [online]. [Cit. 24.9.2017]. Dostupné z:
<http://www.nppodyji.cz/projedte-se-kolem-zelezne-opony-prvni-kilometry-celoevropske>

Pohraničník [online]. [Cit. 24.9.2017]. Dostupné z:
<http://pohranicnik.blogspot.cz/2016/11/>

Úryvky vzaty z: Houžvička V., L. Novotný, 2007. Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí. Sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i. ISBN 978-80-7330-109-5.

Zich, F. (2007). Přeshraniční vlivy v českém pohraničí. Přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 978-80-7044-931-8.